DİRENİŞ GÜNLERİ

a

İÇİNDEKİLER

ANTEP'DE İNGİLİZ İŞGALİ

I. Dünya Savaşı sona ermişti. Bir savaşın bitmesi ile koca Osmanlı Devleti de hayattan tarih kitaplarına doğru kayıp gidiyordu. Savaş sonunda Osmanlı ile Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandı. Halep'teki İngilizler Mondros'u bahane ederek harekete geçti.

1919 senesinin Ocak ayında ayazlı bir kış günü İngiltere Antep'i işgal etti. Halk havanın mı yoksa düşmanların yüzlerinin mi daha soğuk olduğuna karar veremiyordu. Şehre giren düşman birlikleri Amerikan kolejini kendilerine karargâh yaptı. Kolejin çevresindeki Ermeni evleri de kışla hâline getirildi. İngilizler Antep içinde kendilerine bir mahalle oluşturmuşlar ve şehirde kuş uçurtmamaya başlamışlardı.

Yapılanlar anlaşma şartlarına aykırıydı. Antepliler bu işgali protesto etmek için sokaklara döküldüler. Ellerinde bayraklarla herkes bir ağızdan İngilizleri protesto ediyordu. İngilizlerse işgalin geçici olduğunu, kışı geçirmek için buraya geldiklerini söylüyorlardı. Yalancının mumunun yatsıya kadar yanması gibi İngilizlerin yalanları da çok geçmeden anlaşıldı. Antep'in ardından bir ay sonra Maraş'ı daha sonra da Urfa'yı da işgal eden düşman birlikleri geçici bir işgal için gelmediklerini ispatlıyorlardı. Kışı geçirmek ve geçici işgal için Antep'te olmak İngilizlerin söyledikleri koca yalanların ilkleriydi. Bu yalanları zamanla yenileri takip edecekti.

Yüzyıllardır Müslümanlarla birlikte yaşayan, dinlerine, dillerine, yaşantılarına karışılmayan Ermeniler arasında, İngiliz işgalinin ardından kıpırdanmalar oldu. Osmanlı Devleti sayesinde asırlarca güven ve huzur içinde yaşayan bu halk İngilizlerin gelmesiyle şımarmaya başladı. Ermeniler Antep'te asayişi bozmaya ve huzursuzluk çıkarmaya başladı. Müslümanlara karşı sözlü sataşmalar zamanla kavgaya dönüştü. Sanki asırlardır Antep'te yaşamıyorlarmış gibi İngilizlerle birlikte hareket etmeye başladılar. Evlerini İngiliz askerleri için tahsis

ettiler. Kendileri de civar evlerde yaşamaya başladı. Bazıları İngiliz askerlerinin üniformalarından giyerek halka zulmetmeye yelteniyordu. Bu durumu gören Antepliler "Tazı eski ama çulu değişmiş." demeye başladı.

Düşman kuvvetleri ise silah aramayı bahane ederek Müslümanların evlerine giriyorlardı. Evde yorgan, yastık, yatak, döşek ne varsa parçalıyor, dolapları döküyorlardı. Kızların çeyiz sandıklarını karıştırıyor, el emeği göz nuru nice işlemeyi bir kenara fırlatıyorlardı. Ekmek dolaplarından, odunluklara, ahırdaki saman çuvallarından kitaplara kadar her şey didik didik aranıyordu.

Evlerde rastladıkları çakıları, ekmek bıçaklarını, kebap şişlerini dahi topladılar. Herkes yapılanların maksadının silah aramasından çok halkı sindirmek ve baskı altında tutmak olduğunu biliyordu. İngilizler Antepliler korkutarak tesirsiz hâle getirmeyi planlıyordu.

İşgalin ağırlığı İngilizlerin eziyeti arttıkça Antepliler sabrediyor planladıkları direnişin hazırlıklarını yapıyorlardı. Silâhlar gizlice saklanıyor, işgallere gösterilecek tepki için afişler hazırlanıyordu.

Kış bitmiş baharla birlikte Antep'te tabiat yeniden canlanmıştı. Kış boyunca kuru bir odun gibi duran ağaçların kimi bembeyaz, kimi pespembe çiçeklerle donanmıştı. Kırlar âdeta papatya halılarıyla donanmıştı. Kuşların neşeli cıvıltıları duyuluyordu. Anteplilerde ise bu bahar coşkusuna katılacak sevinç yoktu. İşgal altında olmak, düşman askerlerinin silahlarının gölgesinde çaresiz kalmak, öz vatanında hür olamamak herkesin moralini bozmuştu.

Halk yine de İngilizleri her fırsatta kınamayı ve protesto etmeyi sürdürdü. Bunu gören İngilizler karşılarında çetin bir ceviz olduğunu fark ettiler. Antep'i işgal etmek antepfıstığını dişle kırmak gibi zordu. Anteplilerin hiçbir zaman işgalleri benimsememesi İngilizlerin işini iyice zora soktu. Önce işgalin ağırlığını azalttılar, ardından da Antep'i terk etmek zorunda kalarak yerlerini Fransızlara bıraktılar.

FRANSIZLAR ANTEP'İ İŞGAL EDİYOR

Güneyin yumurta pişiren güneşinin şiddeti azalmış, yakıcı kavurucu sıcakları bitmiş, yazın yerini güz mevsimi almaya başlamışken işgalin adı da İngiliz'den Fransız'a dönmüştü. 1919 senesi ekim ayının yirmi yedinci günü artık Antep'te işgalin adı Fransız olmuştu.

İşgalcilerin şehre yakınlaştığı haberi kulaktan kulağa yayıldı. Atlar, katırlar, arabalardan oluşan işgalci konvoyu Antep'e doğru yol alıyordu. Ağır ağır ilerleyen Fransız askerlerinin tozu dumana katarak şehre girişi sadece Ermenileri sevindirmişti. Ermeni azınlık coşkun sevgi gösterileri ile işgalcileri karşıladı. Antepliler ise olanları ibretle seyrediyor, bir an önce düşmanı kovmak için neler yapılacağını düşünüyordu. Bir de Ermeni nankörlüğünü görüyorlardı.

İngiliz işgaline gösterilen tepkinin çok daha şiddetlisi Fransızlara gösterildi. On bin kişiden fazla bir kalabalık şehirde hürriyet ve istiklal mitingi tertip etti. Fransızlar işlerinin hiç de kolay olmayacağının farkındaydı. Öfkeli kalabalık düşmanların şehirlerini boşaltmasını istiyordu. Ellerde ay yıldızlı bayraklar ağızlarda işgallere duyulan nefret vardı.

Bu arada sıbyan mektebinin bir sınıfında bir öğretmen derste yalan konusunu işliyor, elindeki kitaptan bir hadis okuyordu: "Doğruluktan ayrılmayın, çünkü doğruluk iyilikle beraberdir. Doğru ve iyi (olanlar) Cennet'tedirler. Yalandan kaçının. Çünkü yalan, kötülükle beraberdir. Yalan (söyleyen) ve kötülük (edenler) Cehennem'dedir.

Mehmet ve arkadaşları pür dikkat öğretmenlerini dinliyordu. Yalanın sebepleri ve neticeleri üzerine ders devam etti.

– Sevgili çocuklar yalan söylemek başkalarını aldatmak çok kötü bir davranıştır. Söylediğiniz her şey doğru olmalı asla yalan söylememelisiniz.

– Ama hocam bazen yalan söylemenin faydası oluyor. Mesela akşam babam "Hocanız ezber vermedi mi niye çalışmıyorsun?" diye soruyor ben de vermedi diye yalan söylüyorum, ödev derdinden kurtuluyorum.

Öğretmen Nurettin'e manalı manalı baktı.

– Çocuklar zaten yalan en çok böyle zor durumda kalındığında söylenir. Ama doğruyu söylemezsek başkalarını aldatırsak gün gelir bizi de aldatırlar hiç haberimiz olmaz. Yalanın hiç kimseye zararı olmasa bile günah olarak zararı yeter.

Nurettin yüzünün kızardığını fark etti.

Öğretmen anlatmaya devam etti.

– Nurettin senin yaptığına "Merdikıpti şecaat arz ederken sirkatin söyler." derler. Yani herkes övünülecek bir şeyini anlatırken hırsız da yaptığı hırsızlıklarla övünmüş. Bir daha duymayayım. Akşam babandan özür dile ve yalana hiçbir zaman tevessül etme.

Nurettin utancından boynunu bükmüş yere bakar hâlde cevap verdi.

– Tamam hocam.

Öğretmen de öğrenciler de karşılıklı sual cevap içinde ders işlemeyi çok severdi.

Hemen bir sual geldi.

– Hocam peki her zaman doğruyu söyleyebilir miyiz?

– Belki size garip gelecek ama hayır.

Soruyu soran talebe Mehmet öğretmenin cevabına şaşırdı. Yalan söylemeyip doğru olmak gerekirken her zaman doğruyu söylemekten ne zarar çıkacağını düşündü.

Öğrencisinin yüzündeki şaşkınlığı fark eden öğretmen sözlerine devam etti.

– Arkadaşlar, doğruluktan ayrılmayacağız. Bu tamam… Ama bir şey daha var o da üzerimize vazife olmayan doğruları söylemek. İnsanın her doğruyu her yerde söylemesi doğru değildir. Mesela size emanet edilmiş bir sırrı, sırf doğru diye başkalarına söyleyemezsiniz. Söylerseniz söylediğiniz doğru dahi olsa emanete ihanet etmiş olursunuz.

– Haklısınız.

Dersin bitimine yakın bu sefer öğretmen sınıfa bir soru sordu.

Peki, size bir sualim var. Hayatımız boyunca belki karşılaşmayabiliriz ama bir yerde yalan söylemek yerine doğruyu söylemek büyük bir kötülük olur.

Meraklı bakışlarla öğretmenlerini dinleyen çocuklar şaşırdılar. Öğretmenlerinin önce yalanın

yanlış olduğunu anlatmasına rağmen bazı yerlerde yalan yerine doğruyu söylemenin çok büyük bir kötülük olduğunu söylemesine bir mana veremediler.

Mehmet, tekrar parmak kaldırarak söz hakkı istedi.

– Öğretmenim benim kafam karıştı. Hem yalan söylemek çok kötüdür dediniz hem de bir yerde yalan yerine doğruyu söylemek büyük bir kötülüktür dediniz değil mi?

– Evet Mehmet aynen öyle.

– İyi ama bu nasıl olur, ne zaman yalan yerine doğruyu söylersek büyük bir kötülük yapmış oluruz?

– Suali ben sormuştum sen soruma soruyla karşılık verdin Mehmet. Diğer arkadaşlar soruyu anladı mı?

İsmail cevap verdi.

– Anladık, lakin bir cevap bulamadık öğretmenim.

– Arkadaşlar, mesela savaş zamanında düşman sizi ele geçirse ve askerlerimizin, silahlarımızın yerini sorsa bu soruya doğru cevap verebilir miyiz?

– Asla.

– Ne yapmanız gerekir?

– Yalan söylememiz.

– İşte bu durumda doğru yerine yalan söylemek doğru bir davranıştır. Ancak böyle bir durum insanın başına bir iki kere gelir yahut hiç gelmez. Asıl mühimi her zaman doğruluktan şaşmamaktır.

Öğretmenin son cümlesinin ardından dışarıdaki hademenin eliyle çaldığı teneffüs zili duyuldu.

Öğretmen, gözleri ışıl ışıl parlayan zeki talebelerine baktı.

– İnşallah yarın görüşürüz arkadaşlar, herkes ödevlerini ve ezberlerini yapmayı unutmasın. Allah'a emanet olun, diyerek sınıftan ayrıldı.

Aslında öğretmen de öğrenciler de bu dersin son dersleri olduğunun farkındaydı. Fransızların ertesi gün sokağa çıkma yasağı ilan etmesiyle birlikte bütün okullar tatil edildi. Öğrenciler okulların bu mecburi tatiline sevinmediler. Artık okula gidemeyecek olmak ince ruhlarını incitmişti. Kendi memleketlerinde kendi okullarına devam edememek onları üzüntüye boğmuştu.

DİRENİŞ GÜNLERİ

Okullar kapanmasına kapanmıştı, ama çocukları bir yere kapatmak mümkün değildi. Eli silah tutacak, parmağı tetik çekecek yaştaki herkese ihtiyaç vardı. Ordumuz Mondros Ateşkes anlaşması ile dağıtıldığı için iş başa düşmüştü. Ordusu kalmamış bir millet kendi ordusunu artık kendisi kuracaktı. Başka çare görülmüyordu. Bütün Antepliler birlik olup düşmana karşı savaşacaktı.

Antep'te gizlice bir Kuva-yı Milliye teşkilatı kuruldu. Bu teşkilata girecek maddi durumu iyi her vatandaşın bir silah temin etmesi şartı getirildi. Durumu daha iyi olanlardan ayrıca para yardımı istendi. İş başa düşmüştü. Bir ordu yoksa kendi ordularını kendileri kuracaklardı. Çiftçiler hayvanlarını sattı. İşçiler yatak ve yorganlarını… Herkes bir şekilde silah alacak para buldu.

Fransızların şehirde kuş uçurtmadığı bu zamanda gizlice Halep'ten silah ve cephane alınıyordu. Alınan malzemeler aynı gizlilik içinde kafileler hâlinde gece Antep'e taşınıyordu. Bir tüfeğin bedeli 10 liradan başlıyor en pahalısı 50 liraya alıcı buluyordu. En ucuz tüfekler Rus tüfekleriydi, en pahalısı ise Osmanlı tüfekleri. Herkes kaliteli olduğu için Osmanlı tüfeği istiyordu, lakin maddi durumu yeterli olmayanlar Rus tüfeği ile yetinmek zorundaydı.

Tüfeği olanlar mahallede küçük birlikler kuruyordu. Mahalleler birleşerek kuvvetlerini toparlıyorlar, semt müfrezeleri oluşturuyorlardı. Semte mahallenin ileri gelenlerinden biri reis oluyordu. Eskiden Osmanlı ordusunda görev yapmış, savaş görmüş, subay veya çavuşlardan biri de kısım kumandanı yapılıyordu.

Kısa bir süre sonra her mahallede yapılan teşkilatlanma neticesinde her semtte yüz kişilik birlikler kuruldu. Bu dönemde en mühim sıkıntı asker sayısınca tüfek bulunmamasıydı. Bu yüzden şöyle bir çözüm bulundu: Silahlılar savaşacak, silahsızlar saldırı hazırlıkları yapacak, siperler kazacaktı. Silahlılardan yaralanan veya şehit düşen olursa onun silahını alacaktı.

Çocuklar da direniş içinde yer almak, şehirlerini işgal eden düşmana karşı savaşmak için kolları sıvadı. Dört kafadar Mehmed, İsmail, Hayri ve Mehmed Ali babaları gibi düşmana karşı koymak için gönüllü oldu. Kısa bir eğitimden geçirildiler. Tüfek tutmayı, nişan almayı, ateş etmeyi öğrendiler. İlk zamanlar elleri heyecandan titriyor bir türlü hedefi vuramıyorlardı. Zamanla heyecanlarını attılar. Tüfek ateş alınca çıkan sesin şiddetinden irkilirken sonraları alıştılar. Hedefe diktikleri eski testilerin vurulması artık iyi birer savaşçı olduklarının ispatıydı. Nasıl siper alınacağını, düşman ateşi karşısında ne yapacaklarını, nasıl ilerleyeceklerini, nasıl saklanacaklarını öğrendiler.

Mehmed'in babası Antep'in meşhur kebapçılarından Said Ağa idi. Mehmed Ali'nin babası yoktu. Düşman tarafından dört ay evvel bir çatışmada şehit edilmişti. İsmail, Arzuhalci Ali Efendi'nin oğluydu. Hayri ise Şahin Bey'in oğluydu. Babasına hayrandı, büyüyünce onun gibi bir subay olmak istiyordu. Babasının neredeyse katılmadığı savaş yok gibiydi. Önce Yemen'e gitmiş, ardından Trablusgarp savaşlarına gönüllü olarak katılmış, Balkan Savaşları'nda Çatalca Cephesi'nde

savaşmış, Galiçya Cephesi'nde vazife almış, ardından gönderildiği Sina Cephesi'nde iken İngilizlere esir düşmüş ve Mısır'da Seydi Beşir kampında kalmış, Mondros Ateşkes Anlaşması'nın ardından da serbest kalarak Antep'e gelmişti.

Dört arkadaş gönüllü katıldıkları Kuva-yı Milliye birlikleri içinde yeri geliyor birliklere su taşıyor, yeri geliyor düşmanla çatışmalara katılıyordu. İlk girdikleri çatışmadan çok korktular. Saklandıkları kayanın arkasından düşmana ateş açmışlar, düşman da karşılık vermişti. Mermilerin kayanın üzerine isabet edişindeki ses yüreklerini ağızlarına getirmişti. Ancak ilk çatışmada heyecanlarını attıktan sonra girdikleri diğer çatışmalardan korkmaz olmuşlardı.

MARDİN'DEN GELEN HABER

Bu arada Mardin'den gelen bir haber herkesi neşeye boğdu. Suriye'den gelen Fransızlar Mardin'in kendilerine teslim edilmesini istemiş ve Norman isminde bir komutan ile iki askeri göndermişler. Norman ve adamları ellerinde mavi, beyaz, kırmızı renkteki Fransız bayrağıyla Mardin İstasyonu'na gelmişler. Halk daha evvelden onların geleceğini bildiği için hazırlıklarını yapmış. İstasyonda silah bulanlar silahla, bulamayanlar satır, balta, kazmayla düşman askerlerinin karşısına dikilmişler.

Norman, bu karşılayıştan çok korkmuş. Onu doğruca Mardin Kalesi'nin yakınına götürmüşler. Kalenin etrafında kurulu çok sayıda çadır ve üzeri örtülü yüzlerce top namlusu Fransızların yüreklerini ağızlarına getirmiş.

Mardinliler gelen düşman da olsa misafirperverliklerine laf getirmemiş, gelenlere yemek vermeyi ihmal etmemişler. Yemek sonunda Mardin'e gelecek Fransız ordusunu yok edecek güçlerini olduğunu söylemişler. Kalenin etrafındaki çadırları ve ateşe hazırlanmış topları gören Norman, Mardinlilerin haklı olduğunu düşünerek trenle geri dönmüş ve Mardin'in işgal edilmesinin mümkün olmadığını üstlerine bildirmiş. Böylece Mardin savaşsız olarak kurtulmuş.

Oysa yapılanlar çok daha farklıymış. Mardinliler evlerindeki soba borularını sökerek Norman gelmeden evvel kaleye çıkarmışlar. Boruları kırk beş derece açıyla havaya dikerek ateşe hazır top havası vermişler sonra da soba borusu olduğu anlaşılmasın diye üzerini çadırla kapatmışlar. Boruları top namlusu zanneden Norman derhal şehri terk etmiş.

Herkes bu hikâyeyi birbirine defalarca anlatıyor, anlattıkça gülüyordu. Bir yandan da Mardin gibi bir an önce kurtulmayı niyaz ettiler.

1920 senesi yazına gelindiğinde Fransızların Antep'teki ablukası iyiden iyiye arttı. Kuşatmanın sıklaşması ile Maraş ile Antep'teki birlikler arasındaki haberleşme kesintiye uğramaya başladı. Bir süre sonra ise tamamen kesildi.

MEKTUP

Antep'teki durumun Maraş'taki kuvvetlere bildirilmesi gerekiyordu. Maraş'ın Sam köyünde bulunan Kolordu Komutanı Miralay Selahaddin Adil Bey'e Antep'in son durumu bildirilmeli ona göre tedbir alınması ve takviye kuvvet gönderilmesi istenmeliydi. Ancak Fransızlar şehirde kuş uçurtmuyorlardı. Bütün yolları tutmuşlardı.

Antep'in mevcut durumunu ve alınması lüzumlu tedbirleri anlatan bir rapor hazırlandı. Bu mektubu, Fransız kuşatmasını yarıp götürebilecek insanlara ihtiyaç vardı. Askerlerden biri götürmeye kalksa yakalanma ihtimali yüksekti. Böyle bir durum zaten sıkıntılı olan vaziyeti daha da zorlaştırırdı. İhtiyarlardan veya kadınlardan birinin götürmesi de mümkün değildi. Tehlikeli ve uzun bir yoldan geçilmesi gerekiyordu.

Bölük komutanın düşünceli hâli ve etrafındaki askerlerle mektubu nasıl gönderileceğini konuşmasını çocuklar duydu. Dört arkadaş birbirlerine baktılar.

İsmail:

– Arkadaşlar biz bu mektup işini halledebiliriz, dedi.

Mehmed Ali, ona hak verdi.

– Hem biz götürürsek düşmanlar bizden şüphelenmez.

– Haklısın. Biz çocuğuz dikkat çekmeyiz.

Sohbete Hayri de katıldı.

– Hem silah kullanmayı da öğrendik. Mektubu götürürken düşmanlarla karşılaşırsak savaşabiliriz.

İsmail,

– Gidip bu durumu kumandanımıza anlatalım kabul ederse gerisini düşünürüz, dedi.

Dört arkadaş hep birlikte müfreze komutanı Arslan Bey'in yanına vardılar. Mektubu taşıma işine gönüllü olduklarını söylediler.

Arslan Bey bir müddet düşündü. Çocukları böyle tehlikeli bir vazifeye göndermenin riskini biliyordu. Ancak onların dikkat çekmeyeceğinin de farkındaydı.

Çocuklara döndü.

– Mektubu götürme işine gönüllü olmanız çok güzel, ama bu çok tehlikeli bir vazife. İşin ciddiyetinin idrakinde misiniz?

İsmail söz istedi.

– Kumandanım, yaşımız küçük olabilir, ancak biz de sizler gibi düşmanın topraklarımızdan defolup gitmesini istiyoruz.

Arslan Bey çocukların gözlerindeki inancı görünce bu işi başarabileceklerine inandı. Mektubun bir an önce götürülmesini lüzumlu gördüğü için teklifi kabul etti.

– Peki o zaman bir tek şartım var. Ailelerinizden müsaade alıp karşıma öyle çıkın. O zaman tekrar konuşalım tamam mı?

– Tamam komutanım.

– Bir de mektubu kimin götüreceğine karar verdiniz mi?

Bu soru üzerine Hayri atıldı.

– Hep beraber götürürüz kumandanım.

– Hayır, hep beraber olmaz. Dört kişi çok dikkat çeker. Hem de çok iz bırakır. En fazla iki kişi olmalı.

– Ama biz hepimiz bu vazife içinde olmak istiyoruz.

– Anlıyorum, ama olmaz. Ailelerinizden müsaade aldıktan sonra gidecek iki kişiyi de aranızda seçin. Anlaştık mı?

Dört arkadaş heyecanla ailelerinin yanlarına giderek durumu anlattı. Hepsinin ailesi bu zor ve tehlikeli vazifeye oğullarının gitmesinden endişe duysalar da izin vermekten başka bir çare görmediler. Memleket işgal altındaydı ve bu işgale şimdi karşı konulmazsa çocukların gelecek hayatları esaret altında geçecekti. Bıçak kemiğe dayanmıştı. Çocuklarının hayatlarından tasa etseler de başka çıkar yol yoktu.

Ertesi gün kumandanın kapısında dört arkadaş yeniden belirdi. Kapısını çaldılar ve girmelerine müsaade edilince içeri girdiler. Selam verip asker duruşu ile dimdik Arslan Bey'in karşısında durdular.

Kumandanım dün konuştuğumuz husus ile alâkalı ailelerimizin rızasını aldık. Bizimle gurur duyduklarını söylediler. Her birimiz bu işi üstlenebiliriz.

Kumandan oturduğu masadan kalktı. Çocukların ölümü göze alırcasına gösterdikleri fedakârlık karşısında duygulandı. Gözlerinin yaşardığını onların görmesini istemediği için pencereden dışarı bakıyor gibi yaptı. Onlara hissettirmeden gözünden yanağına inen damlayı sildi.

Çocuklardan Mehmed Ali, kumandanın duymadığını düşünerek,

– Kumandanım biz vazifeye hazırız, sizden emir bekliyoruz, deyince kumandan onlara döndü.

– İyi ama çocuklar bu vazifenin ne kadar meşakkatli ve sakıncalı olduğunun farkındasınız değil mi?

– Evet kumandanım.

– O zaman aranızdan gidecek iki kişiyi belirleyin.

– Kumandanım biz hep beraber bu vazifeyi yaparız.

– Bundan şüphe duymuyorum çocuklar. Bunu daha evvel de konuştuk. Lakin dört kişi olmaz.

Aslında biriniz gitse diyeceğim ama mümkün değil. O yüzden iki kişi gönüllü olsun. Diğer iki kişiye de burada bir iş vereceğim.

Çocuklar kendi aralarında gidecek kişileri belirlemeye çalışsalar da bir netice alamadılar. Her biri kendisinin gitmesi gerektiğini bir şekilde izah etmeye çalışıyordu. İsmail çok hızlı koştuğu için düşmana yakalanmayacağını söyledi. Hayri diğerlerinden daha iyi atış yaptığından ve hedefteki testiyi nasıl vurduğundan bahsediyordu. Mehmet, güçlü olduğunu ve bütün arkadaşlarını güreşte tek tek yıktığını hatırlatıyordu. Mehmed Ali ise Ermenice bildiğini, yakalanırlarsa Ermeni taklidi yapacağını Ermenice anlatıyordu.

Tartışma uzayınca kumandan duruma el koydu.

– Anlaşıldı çocuklar siz kimin gitmesine karar veremeyeceksiniz. O hâlde ben İsmail ve Mehmet'i görevlendiriyorum deyince Hayri ve Mehmet Ali üzüldüler.

– Ama kumandanım biz niye gitmiyoruz?

– Çocuklar hepiniz birbirinden yeteneklisiniz. Lakin iki kişi gidecek o yüzden artık ısrar etmeyin.

Akşama kadar kim gidecek, kim kalacak bunu tartışarak vakit kaybedemeyiz. Hayri ve Mehmet Ali siz eğitime katılın. İsmail ve Mehmet yanıma gelin.

Çocuklar kumandanın masasına yaklaştılar. Arslan Bey, yazdıkları raporu masasının gizli çekmecesinden çıkarttı. Bir kâğıda sardı ve İsmail'e verdi.

– Çocuklar bu mektubu Maraş'ın Sam köyündeki Miralay Selahaddin Adil Bey'e vereceksiniz. Yolda düşman askerlerine rastlarsanız sakın ha mektuptan bahsetmeyin.

– Tamam kumandanım.

– Bir aksilik olursa onların eline geçmesine de müsaade etmeyin.

– Emredersiniz kumandanım.

İki kafadarı odadan dışarı yolcu etmeye çıkan Arslan Bey, çocukların tüfeklerini omuzlarına attıklarını fark edince arkalarından seslendi.

– İsmail, Mehmet… Tüfeklerinizi silahhaneye bırakın.

İsmail şaşkınlıkla kumandanın yanına koştu.

– Kumandanım siz yolun çok tehlikeli olduğunu söylediniz. Tüfeksiz mi gideceğiz?

– Tüfek değil yanınıza çakı bile almayın. Çok dikkat çekersiniz.

– Tamam kumandanım.

YOLA ÇIKIŞ

Başlarında keçe külâh, ayaklarında çarık, üstlerinde de eski püskü elbiselerle ertesi sabah aileleriyle vedalaşıp yola koyuldular. Annelerinin verdiği yufka ekmek ile iki baş soğanı boyunlarındaki küçük çantalara koydular.

Her ikisi de vazifelerinin ağırlığının farkındaydı. Evden çıkarken yedi defa Ayete'l Kürsi'yi okudular. Sam köyüne gitmek demek mayın tarlasında yürümek demekti. Yola koyulan çocuklar da onları uğurlayan arkadaşları, aileleri ve kumandanları da dua dua Allah'a yalvarıyordu.

Antep'ten ayrılalı bir saat olmamışken toprak yolun ilerisinde Fransız devriyeleri göründü.

– Mehmet gelenleri görüyor musun?

– Evet İsmail, ne yapalım?

– Sakin olalım yeter.

– Tamam.

– Mehmet şu yolun kenarındaki bağa yavaşça mektubu sakla. Ben önünü kapatırım. Sanki üzümlere bakıyormuş gibi yap.

– Tamam. Sen önüme geç.

Mehmet üzümlere bakıyormuş gibi eğildi ve mektubu asmanın kütüğüne sardı, üstünü yapraklarla kapattı. Hangi asma olduğunu anlamak için de etrafa dikkatlice baktı.

İki çocuğun bu civarda dolaştığını gören düşman askerleri şüphelenip yanlarına geldiler. İki asker tüfeğini çocuklara doğrulttu.

Rütbeli olanı ise konuşmaya başladı.

– Siz burada ne yapıyorsunuz?

İsmail subaya cevap verdi.

– Hiç…

– Ne demek hiç… Neden burada dolaşıyorsunuz diyorum.

İsmail yalan söylemenin ne kadar kötü bir davranış olduğunu biliyordu. Aylar evvel derste öğretmenlerinin anlattıkları aklına geldi. “Savaş

zamanında düşman sizi ele geçirse ve askerlerimizin, silahlarımızın yerini sorsa bu durumda doğru yerine yalan söylemek gerekir."

Hemen bir yalan uydurdu.

– Biz dilenciyiz köy köy dolaşırız.

– Peki hangi köye gidiyorsunuz?

– Bizim için fark etmez. Önümüze hangi köy çıkarsa oraya gideriz. Mesela Hacıbaba Köyü'ne de gidebiliriz Sam Köyü'ne de...

Subay, çocukların kıyafetlerinin dilenciye benzediğini ama konuşmalarının, saçlarının tıraşının, ellerinin yüzlerinin temizliğinin dilencilerle alakasının olmadığını fark etti.

Askerlerine döndü.

– Bunlar casus, çabuk yakalayın!

– Ne casusu biz dilenciyiz, deseler de laf anlatamadılar.

Fransız askerler çocukların ellerini arkadan sıkıca bağladı. İsmail elini sıkan ipin acısından yüzünü buruşturdu. Mehmet'in bilekleri kızardı.

İsmail sessizce Mehmet'in kulağına eğildi.

– Mehmet ikimiz birden konuşmayalım, sonra şaşırırız. Ben ne dersem sen de beni destekle tamam mı?

– Tamam anladım.

Çocuklar doğruca Fransız karargâhına götürüldüler.

Kendilerini yakalayan subay, çocukları önüne katarak komutanlarının odasına vardı:

– Yarbay Abadi girebilir miyim?

– Gel.

– Efendim, iki tane casus yakaladık.

– Neredeler?

– Buradalar.

– İçeri getir.

FRANSIZ KARARGÂHINDA İKİ ESİR ÇOCUK

Komutan çocukları görünce beklenmedik bir kahkaha attı.

– Hani casus nerede? Casus diye iki tane köylü çocuğu mu getirdin yüzbaşı?

– Evet komutanım.

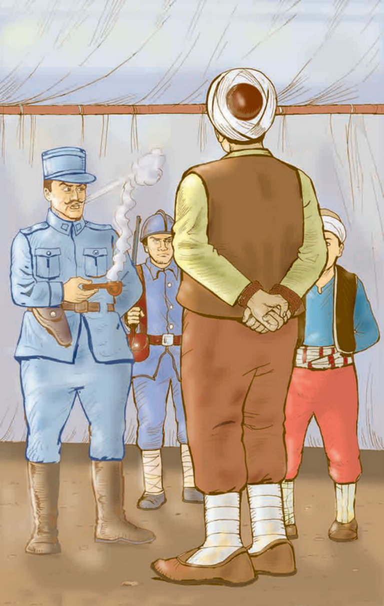
– Ben de gerçek bir casus yakaladın sandım.

– Davranışları bana şüpheli geldi.

– Üzerlerinden bir şey çıktı mı?

– Hayır komutanım.

Çocukları yakalayan subay, yarbayın gülmesine bozuldu. Kendince büyük bir iş yaptığını sanıyordu.

Yarbay Abadi, oturduğu koltuktan kalktı. Piposunu yaktı. Derin bir nefes çekti ve dumanını çocukların yüzüne doğru savurdu.

Tütün dumanı çocukların genzini yaktı. İsmail iki defa öksürdü. Mehmet'in gözleri yaşardı.

– Evet sizleri dinliyorum çocuklar.

İki kafadar birbirlerine baktılar.

İsmail:

– Anlatacak bir şeyimiz yok, dedi.

– O zaman kuşatma altındaki şehirden neden çıkmaya çalışıyordunuz?

İsmail, Mehmet'e baktı. Bu bakış artık yalan söyleme sırasının Mehmet'e geçtiğinin işaretiydi. Mehmet dudaklarını sarkıttı. Boynunu büktü.

Ağlamaklı bir sesle,

– Bizim babamız da anamız da öldü. Evimizde aç kaldık o yüzden kardeşimle birlikte dilenmek için yola çıktık, dedi.

Kumandan İsmail'e sorunca o da,

– Ağabeyimin dediği gibi... Evimizde yiyeceğimiz kalmadı. Antep'te kimse bize yiyecek vermez

oldu. Biz de civar köyleri dolaşalım, biraz buğday, yumurta, peynir alalım karnımızı doyuralım dedik, dedi.

Yarbay Abadi iç geçirdi. Tekrar masasına oturdu. Piposundan derin bir nefes daha çekti.

– Sadece bu kadar mı?

– Evet.

– Yani açsınız ve sırf yiyecek bulmak için dolaşıyorsunuz.

– Yiyecek yerine para verirlerse onu da alıyoruz, diyen Mehmet yalanını biraz daha inandırıcı hâle getirdi.

Fransız kumandan çocukların dediklerine inanmıştı.

Hayal kırıklığından dolayı yüzünü buruşturdu.

– Çocuklar doğru Antep'e geri döneceksiniz.

– Tamam.

Şehre geri dönmediğinizi ve buralarda dolaştığınızı görürsem sizi öldürürüm ona göre. Yüzbaşı.!

– Emredin kumandanım.

– Bundan sonra sen de dikkatli ol. Beni böyle çoluk çocukla uğraştırma.

– Emredersiniz efendim.

Mehmet ve İsmail bir çadıra alındılar. Etraflarında silahlı askerler vardı. İkisi de endişeliydi. Dışarıdaki askerlerin çokluğu Fransızların ağır bir işgale hazırlandıklarının göstergesiydi. Antep'in kurtuluşunun çok zor olacağını anladılar, ama bir şey daha biliyorlardı, düşman ne kadar kalabalık olursa olsun hiçbir zaman umutlarını yitirmeyeceklerdi.

Mehmet'in düşünceli hâlini gören İsmail, onu teselli etmeye çalıştı.

– Bu günler de geçecek elbet Mehmet. Allah bizimle beraberdir.

Dışarıdaki askerlerden bir tanesi çadırın kapısını açtı ve onları dışarı çıkarttı. Güneş batmak üzereydi, Akşam namazı vaktiydi.

Kendilerini yakalayan yüzbaşı yanlarına geldi.

– Şimdi doğru geri dönüyorsunuz, dedi.

İsmail ile Mehmet ürkek adımlarla çadırdan çıktılar. Üzerlerine doğrultulmuş namlular olduğu hâlde yürümeye başladılar.

Fransız askerlerinin beklediği siperlerin önünden geçerek ilerliyorlardı ki yüzbaşı kendi kendine mırıldandı.

– Bu iki solucan yüzünden komutan bana güldü ben bunu yanlarına bırakmam.

Kılıcını çıkarttı ve siperdeki askerlere seslendi.

– Asker! Nişan al! Ateş…

Bir anda İsmail ile Mehmet'in üzerine mermiler yağmaya başladı. Namluların ağzından çıkan alev, avını yakalamaya çalışan zalim bir ejderha gibiydi. Çıkan sesin şiddeti kulakları sağır edecek cinstendi. Az önce şehre dönmeleri şartıyla serbest bırakılan çocuklara insafsızca ateş açılmıştı. İkisi de zikzak yaparak koşmaya başladı. Ancak mermi sağanağından kurtulmak mümkün değildi. Yanlarından vınlayarak geçen mermiler, ilerdeki kayalara çarpıyor veya toz çıkararak toprağa saplanıyordu.

Mehmet dört, İsmail ise dokuz yerinden yaralandı. Mehmet iki ayağından da vurulmuştu. Sol ayağı çok kötü durumdaydı. İsmail'in vücudunun pek çok yerine kurşun isabet etmişti. Mehmet sürünerek İsmail'in yanına vardı. Onunla konuşmaya çalıştı ama yapamadı. İkisi de kan kaybediyordu.

Mehmet gömleğinden bir parça kopararak kanayan bacaklarının üstünü sardı. Böylece kan kaybını azaltmayı başardı. Ardından gömleğinden tekrar parça kopararak arkadaşının kanamasını azaltmaya çalıştı. İkisi de acı içinde inliyordu. İsmail bir süre sonra acıdan bayıldı. Mehmet de onu takip etti.

GAZİ MEHMET

Antep üzerine güneş doğduğunda siperler önünde gezinen bir Fransız sıhhiyesi iki yaralı çocuğu gördü. Şah damarlarını kontrol ederek yaşayıp yaşamadıklarına baktı. İkisi de yaşıyordu, ama ağır yaralıydılar. Fransızlar onları cephedeki kendi yaralılarıyla birlikte hastaneye kaldırdı. Mehmet'in hastanede sol ayağı kesilerek hayatı kurtarıldı. İsmail ise Antep'i Fransız'a bırakmayın dercesine vücudundaki bütün kanı memleketinin toprağına akıtmıştı. Olduğu yerden kaldırılıp sedyeye konulurken artık nabzı atmıyordu. Hastaneye varıldığında çoktan şehitlik mertebesine ulaşmıştı. Bir ayağı kesilen Mehmet artık gazi olmuştu.

Hastanede birkaç hafta daha kaldı. Yaraları kapandı. Eski gücüne kavuşmaya başladı. Karşılıklı esir değişimi esnasında kuvvetlerimizin yakaladığı iki Fransız askerine karşılık Mehmet teslim alındı. Hastaneden sol ayağını ve bir şehit arkadaşını bırakarak çıktı.

Aylarca çocuklarından haber alamayan aileler İsmail ile Mehmet'in yollarını bekliyordu. Esir değişimi yapıldığını duyunca hemen Türk garnizonunun önüne gelmişlerdi. Mehmet sol ayağı yerine sol koluna dayalı bir koltuk değneği ile uzaktan göründü. Kebapçı Said Ağa'nın gözleri doldu. Bir şey diyemeden oğluna koşmaya başladı. Mehmet de adımlarını sıklaştırdı ve sekerek babasına doğru varmaya çalıştı. Baba oğul birbirlerine hasretle sarıldılar.

Arzuhalci Ali Efendi de oğlunu bekliyordu. İsmail ile giden Mehmet yalnız dönmüştü.

Mehmet'e tek kelimelik bir soru sordu.

– İsmail!

Mehmed önüne baktı. Gözleri sol ayağı yerine yere basan koltuk değneğine takıldı. Başlarından geçenleri yeniden hatırladı. İçi burkuldu. Sonra da yaşlı gözlerle Ali Efendi'ye döndü. Sessizlik en büyük cevap olmuştu. Ali Efendi olduğu yere çöktü, oracıkta kalakaldı.

Mehmet ağır ağır evlerinin yolunu tuttu. Evin kapısını annesi açtı. Ayağının olmadığını görünce başındaki örtüyü ağzına götürdü. Ağlamamak için kendini zor tuttu.

Evdekiler bir ayağının noksan olduğunu görmezlikten geldi. Döndüğüne şükrediyorlardı.

Gazi Mehmet Ertesi gün sabah erkenden kalktı. Doğruca eski müfrezesinin karargâhına gitti.

Arslan Bey'in kapısını çaldı.

– Müsaade var mıdır kumandanım, deyince masasında çalışmakta olan Arslan Bey hemen yerinden fırladı.

– Hoş geldin Mehmet'im, diyerek küçük gaziye sarıldı. Hemen bir sandalye çekti.

– Gel Mehmet'im otur şöyle.

– Sağ olun kumandanım.

– Sen artık bir kahramansın Mehmet.

– Estağfurullah kumandanım. Biz ne yaptık ki mektubu bile yerine teslim edemedik. Bir asmanın dalında saklı durur.

– Peygamber Efendimiz "Ameller niyetlere göredir." buyurmuşlardır. Sen vatanını kurtarmak için yola çıktın. Mektubu götürsen de götürmesen de görevini yaptın. Tıpkı rahmetli İsmail gibi. O da şehitlik mertebesine ulaştı.

– Peki mektup ne oldu?

– Bir şekilde haber ulaştırdık.

– Size bir maruzatım var kumandanım.

– Buyur Mehmet.

– Beni yeniden müfrezeye alır mısınız? Yoksa bu çocuk artık topal bir işe yaramaz mı dersiniz?

– O nasıl söz asker. Sen sadece bir ayağını kaybettin. Ama biz çalışmazsak bütün bir vatanı kaybedebiliriz. O yüzden herkese vazife var. Sana da var. Senden küçüklere de var. Senden sonra geleceklere de var. Eli silah tutabilen, parmağı tetiğe uzanabilen herkese ihtiyacımız var.

– Sağ olun kumandanım. Arkadaşım İsmail'in bu topraklar için kanının tamamını döktüğüne ben şahidim ve dilerim bana da şehitlik nasip olsun. Yok, olmazsa bu düşmanı Antep'ten atmadan Allah canımı almasın.

Kumandan bir süre konuşmadan yere baktı. Mehmed'in sözleri üzerine bir şey demek istemedi.

Kısa bir sessizlikten sonra,

– Mehmet'im benim adım nedir bilir misin?

– Bilmez miyim kumandanım: Arslan Bey...

Aslında benim asıl adım Yusuf Ziya. Lakin Trablusgarp Harbi'nde silah sıkmışlığımızdan, Fransız'a İngiliz'e karşı durduğumuzdan halk bize layık olmasam da Arslan Bey diyor. Mesela Allah selamet versin kumandanımız Şahin Bey'in ismi de Mehmet Said'dir. Yalnız o benim gibi değildir, gerçekten kahramandır. Demem odur ki bu millet vefakârdır. Kendine hizmet edeni asla unutmaz. Sen büyük bir gayenin peşindesin. Allah-u Teala'da seni mahcup etmeyecektir emin olasın.

– Amin kumandanım. Müsaadenizle…

Mehmet dimdik durdu ve asker selamı vererek odadan çıktı. Arslan bey de selamını aldı.

Odadan çıkınca arkadaşlarının kendisini beklediğini gördü. Eski arkadaşlar yeniden bir araya geldi. Mehmet Ali ve Hayri, Mehmet'i soru yağmuruna tuttu. İsmail'i hayır dualarıyla andılar.

ŞEHİT KÂMİL

İşgalin üzerinden bir yıla yakın zaman geçmişti. Antep'ten Maraş'a giden Fransız kafilesini bu sefer Karabıyıklı mıntıkası yakınlarında Karayılan lâkaplı Molla Mehmet baskına uğrattı. Fransızların bir kısmı etkisiz hâle getirildi, geri kalanı esir alındı.

Karayılan'ın gösterdiği büyük kahramanlık zaten tedirgin olan Fransızları daha da korkuttu. Bu tedirginlik ve korkuyla daha da saldırgan oldular. Antep dışına çıkamayan düşman askerleri Anteplilerin sabrını zorluyordu.

Antepli Kamil annesi ile dedesinin evinden kendi evlerine doğru hızlı adımlarla çarşıdan geçiyorlardı. Fırının önünden geçerken iki Fransız askeri tarafından yolları kesildi. Askerler annenin başörtüsüne uzanıp açmaya çalıştılar. Zavallı kadın çığlıklar koparmaya ve kendini müdafaa etmeye

başladı. Bu esnada Kamil'in haykırışı duyuldu. Yerden taş alıp askerlere atan Kamil ardından da üzerlerine çullandı. Annesini korumak için iki düşmanla birden boğuşuyordu. Askerlerden bir tanesi bu arada tüfeğini doğrulttu süngüsünü annesinin gözleri önünde Kamil'e sapladı. Sonra bir defa daha sapladı. 14 yaşındaki Kamil'in göğsünde süngünün açtığı kıpkırmızı güller şehadete ulaşmanın nişanıydı. Bir masum çocuğun süngülenerek hunharca şehit edilmesi ile Antep'te kıyamet koptu.

Artık şehrin sabrı tükenmişti. Bu aleve değil düşman, dağ olsa dayanmazdı ve dayanamadı da... Kilis'ten Antep'e giden Fransız birliklerini bu sefer Şahin Bey pusuya düşürdü. Büyük kayıplar veren Fransızlar geri döndü bir kaç gün sonra yeniden geçmeyi denediler Şahin Bey onlara yeniden "Dur." dedi.

Şahin Bey'in binlerce düşmana karşı aylarca süren şanlı direnişi Elmalı Köprüsü üzerinde yaşanan bir çatışmaya kadar sürdü. Şahin Bey, 28 Mart 1920 tarihinde şehit düştü. Arkadaşı İsmail'i kaybeden Hayri, bu sefer babasını yitirmişti, ama umudunu hiçbir zaman yitirmedi.

Şahin Bey'in şehit olması şehrin direnişi azaltmadı bilakis daha da artırdı. Arslan Bey müdafaada daha da aktif bir rol aldı. Müfrezesindeki Topal Gazi Mehmed, Hayri, Mehmed Ali ve nice kahramanla bu sefer Fransızları kuşattılar. Antep'te mahalle mahalle sokak sokak ev ev bir direniş başladı. Bir elbiseye saplanan dikenlerin temizlenişi gibi Antep karış karış düşmandan temizlendi.

Fransızlar uzun direnişlerin ardından Antep'ten çekilip giderlerken Topal Mehmed, şehit arkadaşı İsmail için Fatihalar gönderiyordu. Antep, zafere seviniyor, Şehit Kamillere, Şehit İsmaillere ve Şehit Şahin Bey'e minnet duyuyordu.